

Sergii Drazhnitsya
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economic Theory,
Entrepreneurship and Trade
Khmelnytsky National University*

Дражниця С.А.
*к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії,
підприємництва та торгівлі
Хмельницького національного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-39>

DUAL EDUCATION IN THE TRAINING OF SPECIALISTS IN THE MAJOR 076 «ENTREPRENEURSHIP AND TRADE»

ДУАЛЬНА ОСВІТА У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 076 «ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ»

Сучасне сьогоднішнє суспільство характеризується надзвичайно високими темпами існування, функціонування та розвитку. Це обумовлено, з одного боку, особливостями цивілізаційного розвитку суспільства, що, у свою чергу, започаткувало нову цивілізаційну епоху під назвою «інформатизація», та, з іншого боку, суб'єктивним бажанням людини пізнати непізнане. Про це в одній із своїх праць писав професор Сумського державного університету О. С. Телетов [1, с. 168].

Відповідно, усі елементи людської діяльності (навчання, професійна діяльність, відпочинок, тощо) стали наскрізь пронизаними інформаційними, інтерактивними формами, методами та інструментами. При чому, освітня галузь, аби сформувати повноцінну особистість та конкурентноздатного на ринку праці фахівця, змушена була першою відреагувати на вказані цивілізаційні зміни. Так, у свій час, в освітній галузі Німеччини офіційно стартував проєкт дуальної освіти (з нім. *Duales Studium*). Його суть доволі проста і не нова, проте по-новому організована та реалізована.

Дуальне навчання – це така форма організації навчального процесу, яка передбачає системне та органічне поєднання на умовах партнерства двох основних його складових: теоретичної (навчальної) складової, яку забезпечує заклад освіти, та прикладної (практичної), яка забезпечується підприємством (потенційним роботодавцем) [2, с. 139].

Основну суть дуальної освіти візуалізовано на рисунку 1.

Класична програма дуальної освіти (*Duales Studium*) в Німеччині ділиться на 3-4 роки, при чому 3-4 дні на тиждень здобувач освіти працює у підприємстві на робочому місці, та ще 8-12 годин на тиждень навчається у закладі освіти (*Berufsschule*).

Після закінчення навчання здобувач здає державний екзамен, в результаті чого отримує сертифікат, в якому обов'язково зазначається зміст, тривалість та ціль навчання на підприємстві; професійні навички, знання та кваліфікація, якої набув здобувач у процесі навчання, а також, за бажанням здобувача, його характеристика та досягнення в компанії.

Така співпраця має бути врегульована нормативно шляхом підписання договору (контракту) між суб'єктами даної освітньої системи. Обов'язковими елементами таких контрактів є зміст та ціль навчання, термін навчання, тривалість робочого дня, тривалість випробувального терміну, розмір та порядок виплати стипендії, кількість

відпускних днів із посиланням на колективний договір та законодавчі акти, умови розірвання договору, тощо.

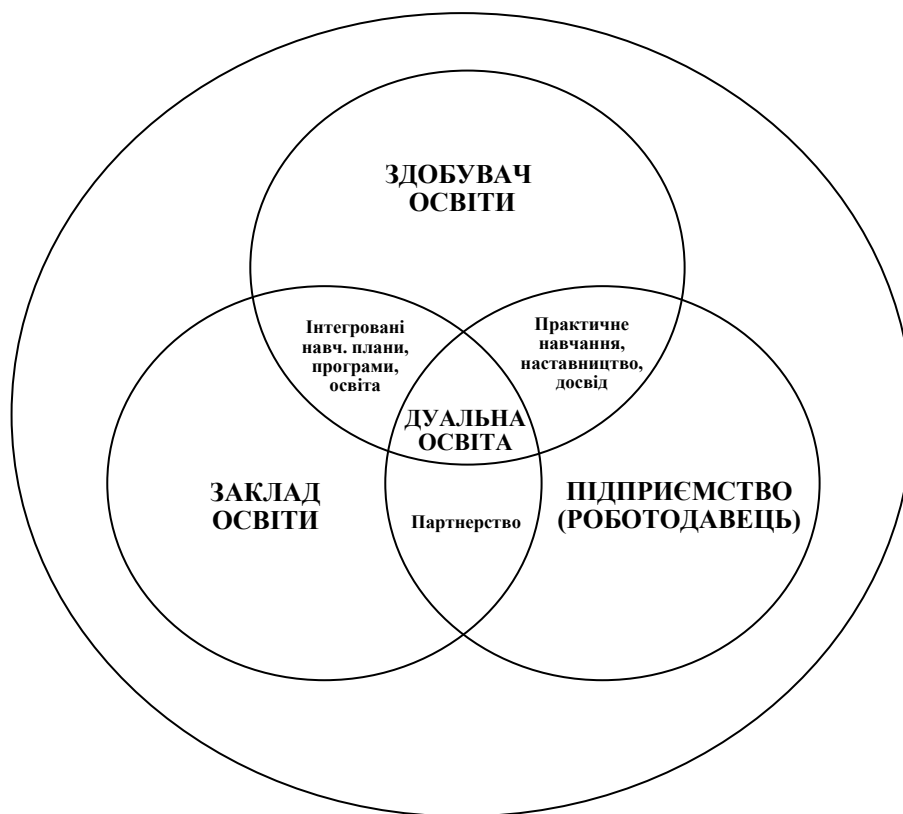

Рис. 1. Концептуальна структура дуальної освіти

Безперечними перевагами такого виду освіти є отримання практичних знань та досвіду роботи із перших місяців навчання, а також можливості працевлаштування у фірмі, де проходило практичне навчання.

Проте перешкоди та недоліки також присутні. Основним недоліком дуальної освіти є її не універсальність. Вона актуальна лише на рівні професійної освіти, фахової передвищої освіти та базової вищої освіти (підготовка кваліфікованих робітників, молодших бакалаврів та бакалаврів). У програмах підготовки цих фахівців відсутня наукова складова, яка також не передбачена програмою дуальної освіти. Проте, подібне поєднання теорії із практикою було б не лишнім і на рівні повної вищої та наукової освіти. Вирішенням даної проблематики, на даний час, активно займається Українська асоціація маркетингу, членом якої являється і автор [3].

Серед перешкод впровадження дуальної освіти варто відзначити і недосконалість нормативно-правової бази та інформаційно-методичного забезпечення.

Зваживши на наявні перешкоди було побудовано структурну модель дуальної освіти на теренах вітчизняної вищої освіти (рис. 2). По-перше, запровадження дуальної освіти слід розпочинати із пошуку потенційних роботодавців та укладення із ними відповідних угод. По-друге, доцільним є залучення представників роботодавців до формування змісту освітньої програми дуальної освіти. По-третє, запроваджувати елементи дуальної освіти рекомендовано з другого або й третього року навчання здобувачів освіти у розрізі спеціальностей (освітніх програм), залишивши перші роки без змін для вивчення соціально-гуманітарного циклу

дисциплін. По-четверте, пропонуємо встановити граничні норми співвідношення теоретичного навчання до практичної підготовки на рівні не менше ніж 60/40.

Виходячи із наведеного, можна зробити висновок, що підготовка фахівців за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» органічно вписується в умови дуальної освіти, оскільки заклади вищої освіти здійснюють підготовку фахівців за цією спеціальністю відповідно до кваліфікаційних характеристик посадових осіб, що відповідають державному класифікатору професій ДК 003:2010.

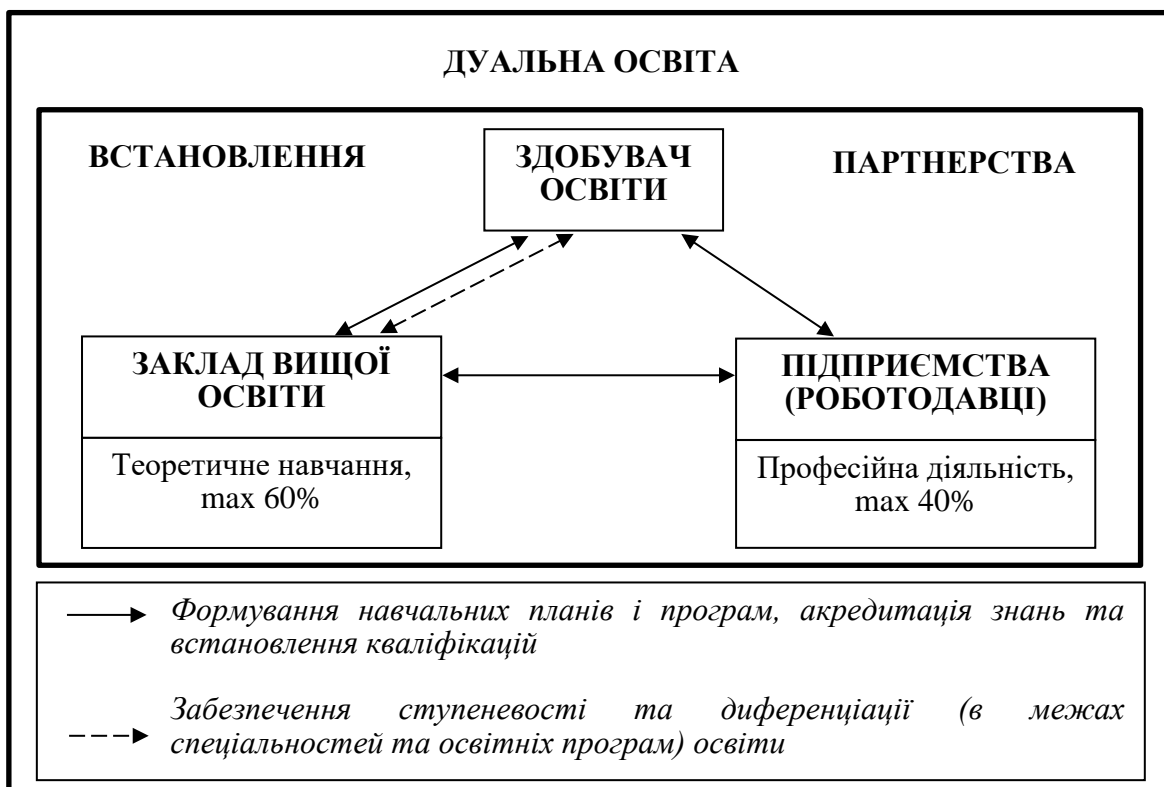

Рис. 2. Структурна модель дуальної освіти

Дану інформацію заклади вищої світи зазначають в освітніх програмах (лист погодження та профіль ОП) [4]. Це відображає готовність і закладів освіти, і здобувачів до організації навчального процесу за системою дуальної освіти.

З іншого боку, державні програми сприяння розвитку підприємництва і торгівлі, як одних із пріоритетних напрямів економічної діяльності в умовах пандемії та сторонньої військової агресії, породжують ріст попиту на ринку праці саме на фахівців даної спеціальності [5]. Потенційні роботодавці готові до співпраці із закладами освіти у галузі організації навчання здобувачів за принципами дуальної освіти.

Таким чином, дуальне навчання – це інтерактивний механізм надання освітніх послуг, який базується на одночасному отриманні теоретичних знань в закладах освіти та практичних навичок і досвіду роботи па підприємстві. Заклади освіти зацікавлені у подібній співпраці, так як зможуть краще виконувати свої функції, підвищувати власну компетентність та реалізовувати результати наукових досліджень і розробок. Роботодавець також в результаті такої співпраці отримує висококваліфікованого працівника з мінімальними затратами часових та фінансових ресурсів, надійних партнерів та джерело креативних ідей щодо удосконалення та підвищення ефективності своєї діяльності. Особливо актуальною та перспективною є така співпраця у галузі підготовки фахівців за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля». Проте механізм запровадження та функціонування даної форми освіти

є ще досить не досконалим, що у свою чергу обумовлює перспективність подальших досліджень у даній галузі.

Література:

1. Телетов О.С. Підвищення ролі маркетингу в різних сферах життєдіяльності людини. Маркетингові технології в умовах глобалізації економіки України : тези доп. X міжнародної науково-практичної конференції, 3-5 грудня 2015 р., Хмельницький : ХНУ, 2015. С. 168-169.

2. Дернова М.Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: Європейський досвід. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Випуск 2 (9) 2014. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbisnbuv/cgiirbis64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGEFILEDOWNLOAD=1&Imagefilename=PDF/OD2014219.pdf>.

3. Організація дуальної форми здобуття освіти в умовах підприємства: процедура та внутрішні документи. Київ: Українська асоціація маркетингу. Новини. 2023. URL: <https://uam.in.ua/rus/news/4958>.

4. Управління торговельним бізнесом і комерційна логістика. Освітньо-професійна програма підготовки бакалаврів у Хмельницькому національному університеті за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Хмельницький : ХНУ. 2022. URL: <https://khnmu.edu.ua/076-utbkl-b-op>.

5. Хмельницький обласний центр зайнятості. URL: <https://khn.dcz.gov.ua/userSearch/vacancy>.